

aktywnym udziale zwierząt glebowych pokazanych w akcji spożywania liści ściółki na jesieni i przerabiania ich w warstwę humusu pozostającego na dnie lasu do następnego lata. Drugi film był zrobiony przez fotoreportera w kraju podzwrotnikowym w czasie celebracji przyrządzania, gotowania w kotle i spożywania przez tubylców olbrzymich makaronopodobnych *Lumbricidae*.

Za serdeczne przyjęcie i opiekę nad uczestnikami, za pięknie urządzonej salę obrad złożono organizatorom gorące podziękowania. Postanowiono, że X Kolokwium odbędzie się w Indii za cztery lata.

Przed rozpoczęciem obrad zebrani uczestnicy oddali hołd niespodziewanie zmarłemu organizatorowi IX Kolokwium profesorowi M. S. Gilarovovi, prekursorowi badań fauny glebowej w ZSRR. Nie był to hołd formalny. Dla tych, którzy Go znali, Merkury Sergeevič pozostanie wspaniałym przykładem Człowieka, który potrafił łączyć szczegółowe dociekania prawdy przyrodniczej z szerokim pojmowaniem roli nauki jako nośnika kultury i wzorca postaw humanistycznych.

Maria Kaczmarek

Symposium na temat ekologii i biologii europejskich storczyków (Karpacz, 30 V—3 VI 1985 r.)

Symposium, które odbyło się w Karpaczu w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym Uniwersytetu Wrocławskiego „Krokusy”, zostało zorganizowane przez Instytut Botaniki i Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Sekcję Storczykową SITO, z okazji 40-lecia Uniwersytetu Wrocławskiego. W symposium wzięło udział 45 osób reprezentujących krajowe uczelnie i instytuty oraz przedstawiciele ośrodków zagranicznych z Anglii, Czechosłowacji, NRD i Węgier. W ciągu czterech dni na trzech posiedzeniach i dwóch sesjach plakatowych przedstawiono 10 referatów i 14 plakatów, których zakres tematyczny był bogaty i zróżnicowany — od morfologii i fizjologii storczyków, przez różne zagadnienia ekologiczne, do zagadnień uprawy zachowawczej tych roślin.

W pierwszym dniu, po uroczystym otwarciu obrad, wstępny referat wygłosił Jan Sarosiek (Uniwersytet Wrocławski) na temat aktualnych zagadnień ekologii i biologii storczyków. W referacie zwrócono uwagę na rozwój badań ekologicznych i czynną ochronę gatunkową storczyków. Storczyki stonowią ginącą grupę roślin. Zmniejsza się liczba gatunków, liczba stanowisk i liczebność populacji. Z tych względów zachodzi pilna potrzeba oceny zasobów tych roślin i sformułowania kryteriów ochronnych. Następnie Olga Borsos (Węgry) omówiła zagadnienia anatomii storczyków. Podkreśliła duże znaczenie metod histochemicznych w badaniach taksonomicznych storczyków (zagadnienia chemotaksonomii). M.in. prelegentka przedstawiła lokalizację różnych związków chemicznych w tkankach bulw kilku gatunków dziko rosnących storczyków.

W drugim dniu obrad uczestnicy wysłuchali referatu Harriet Muir (Anglia) na temat metod ochrony storczyków zagrożonych wyginięciem. Muir mówiła o metodach rozmnażania storczyków (rzadkich gatunków europejskich i brytyjskich) z nasion oraz o ich uprawie (micropropagation). Metody te są podobne do rozmnażania storczyków w naturalnym środowisku, dlatego też po przeniesieniu ich w naturę rośliny mają dużą szansę przeżycia. W Kew Gardens w Londynie prowadzone są również uprawy storczyków metodami asymbiotycznymi. Dotyczy to jednak gatunków pozaeuropejskich i zagrożonych wyginięciem epifitów.

Małgorzata Jagiełło (Kraków) omawiała zróżnicowanie i rozmieszczenie niektórych gatunków z rodzaju *Dactylorhiza* w Polsce. Zbadala 33 populacje i przeprowadziła ich analizę kariologiczną i biometryczną. W celu określenia zróżnicowania populacji posłużyła się dwiema metodami: graficzną porównawczą metodą kształtu roślin Jentys-Szaferowej i numeryczną metodą dendrytów. Za nią przyjmujemy obecność w naszej florz *Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soó. Następnie Hugh Pritchard (Anglia) zapoznał uczestników sympozjum z symbiotycznymi i asymbiotycznymi technikami rozmnażania storczyków. Opisał testy żywotności nasion dla trzech gatunków storczyków: *Dactylorhiza fuchsii*, *Orchis morio* (L.), *Spirantes spiralis* (L.) Chevall. Stosując odpowiednią pożywkę i właściwy gatunek grzyba, w optymalnych warunkach hodowli obie te techniki zapewniają podobną żywotność nasion.

Leszek Bernacki (Katowice) przedstawił nowego naturalnego mieszańca *Rhizantha intermedia* (*Dactylorhiza fuchsii* subsp. *fuchsii* × *Platanthera bifolia* subsp. *bifolia*) z rezerwatu florystycznego na Górze Tuł k. Cieszyna. Ponadto zreferował również występowanie w północno-wschodniej Polsce *Dactylorhiza baltica* (Klinge) Orlova. Dotychczas, po 1945 r. nie potwierdzono występowania tego storczyka w naszej florz. Znalezienie przez Bernackiego tej rośliny daje podstawę wpisania jej w skład flory Polski.

Oldřich Potuček (Czechosłowacja) przedstawił stopień zagrożenia wyginięciem różnych gatunków storczyków w Słowacji, a Tadeusz Kusiak (Karpacz) — podobnie w rejonie jeleniogórskim. Vachrameeva i Denissova (ZSRR) przedstawiły wyniki kilkuletnich badań nad biologią i dynamiką liczebności populacji *Platanthera bifolia* (L.) L. C. Rich. i *P. chlorantha* (Custer) Reichenb. występujących w podmoskiewskich lasach i podlegających antropopresji. Populacje te wykazują istotne zmiany w swej strukturze wieku.

W trzecim dniu obrad odbyła się sesja plakatowa. Tematyka plakatów koncentrowała się wokół takich zagadnień autekologii storczyków, jak wymagania siedliskowe, a zwłaszcza edaficzne, stosunki biotyczne, ekologia populacji, które ogólnie można by określić jako zagadnienie konstytucji ekologicznej różnych gatunków storczyków.

Przedmiotem badań różnych autorów był storczyk szerokolistny, *Dactylorhiza majalis* (Reichenb.) Hunt et Summerh., jako częściej w naszym kraju spotykany, także zanikający ostatnio na wielu stanowiskach, a jak dotąd nie podlegający prawnej ochronie. I tak Bożena Simiczyjew (Wrocław) scharakteryzowała jedną z podwrocławskich populacji tego gatunku pod względem cech grupowych i podała szczegółową charakterystykę jej warunków siedliskowych, a Mirosław Koszela (Kozuchów) scharakteryzował pod tym względem kilka ekologicznych populacji tego gatunku występujących w najbliższej okolicy Kozuchowa (zielonogórskie), podlegających w różnym stopniu antropopresji. O edaficznych uwarunkowaniach cech osobniczych i grupowych *Dactylorhiza majalis* donieśli Jadwiga Kozdroń, Lucyna Mróz, Jan Sarosiek i Danuta Sołowij (Wrocław), a także Maria Raciniewska (Wrocław). Przedmiotem badań zaprezentowanych na tej sesji była ekologiczna organizacja populacji *Dactylorhiza fuchsii* (Elżbieta Kamińska, Dorota Miernicka, Lucyna Mróz i Jan Sarosiek, Wrocław), populacji *Goodyera repens* (L.) R. Br. występującej w Puszczy Augustowskiej (Krzysztof Kolon, Jan Sarosiek, Helena Żarczyńska, Wrocław), a także populacji *Epipactis palustris* (Mill.) Cr. (Janusz Krukowski-Zdanowicz i Jan Sarosiek, Wrocław). W pracach tych dociekano siedliskowych uwarunkowań cech struktury i funkcji ekologicznych populacji wymienionych gatunków. Charakterystykę ekologiczną populacji *Neottianthe cucullata* (L.) Schlechter również z Puszczy Augustowskiej przedstawili Jan Sarosiek, Krzysztof Kolon i Wojciech Giża (Wrocław). Analizowano także występowanie

Platanthera bifolia na wtórnym stanowisku, tj. w gliniance (Krystyna Kukułczanka, Zofia Wiewiórka i Hanna Wozakowska-Natkaniec, Wrocław) oraz przejawy ekspansywności *Listera ovata* (L.) R. Br. (Piotr Kosiba, Ewa Szymańska, Zofia Wiewiórka, Wrocław). Warunki ekologiczne występowania w Sudetach *Gymnadenia conopsea* (L.) R. Br. i ich wpływ na cechy osobnicze i grupowe tej rośliny przedstawili Jan Sarosiek i Alina Werbel (Wrocław), a *Orchis mascula* L. — Mirosław Koszela, Barbara Ryjewska, Eugenia Symonowicz (Wrocław). Warunki występowania i pojawy kwitnienia kilku ekologicznych populacji *Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch. przedstawiła Julia Koprowska (Piława Górna), a zmienność środowiskową tej rośliny na Dolnym Śląsku — Anna Marczonek (Wrocław). Zróżnicowanie ekologiczne populacji *Platanthera bifolia* na Dolnym Śląsku na tle warunków siedliskowych zaprezentowała Krystyna Ziemia (Wrocław). Zmiany w strukturze wieku populacji *Epipactis palustris* w projektowanym rezerwacie przyrodniczym w Radeczu na Dolnym Śląsku wywołane melioracją przedstawili Ryszard Kamiński i Jan Sarosiek (Wrocław).

W ramach programu naukowego sympozjum uczestnicy wzięli udział w wycieczce w Góry Kaczawskie i na ich rozległe Pogórze, gdzie mogli poznać siedliska różnych gatunków storczyków. Mimo ciągłego deszczu okazywali fascynację pięknem kwitnących w naturze storczyków.

Materiały tego sympozjum ukazą się jako „Proceedings of the Symposium on Ecology and Biology of European Orchids, held at Wrocław University, Karpacz, May 30 — June 3, 1985” w Wydawnictwach Uniwersytetu Wrocławskiego im. Bolesława Bieruta we Wrocławiu w 1986 r.

Lucyna Mróz